

Remissyttrande

Handläggare

Anna-Karin Rasmussen
Miljöprövningsenheten
anna-karin.rasmussen@havochvatten.se

Datum 2024-10-01

Dnr 2024-002428

Regeringen
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Remiss av promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har av regeringen beretts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian om Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret. Havs- och vattenmyndigheten lämnar nedan följande yttrande utifrån myndighetens uppdrag.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget om ändringar av befintliga verksamheter enligt 2, 3 och 4 §§.

Myndigheten avstyrker däremot att det ska vara möjligt att anmäla en ny verksamhet som föreslås i 3 och 4 §§ föreslagen förordning.

Myndigheten anser att förslaget bör justeras så att ytterligare förlängning av handläggningstid för anmälan kan medges.

I huvudsak bedömer Havs- och vattenmyndigheten att de undantag från processuella bestämmelser och den begränsade handläggningstid för anmälningar som föreslås, riskerar att minska skyddet för havs- och vattenmiljön samt minskad hänsyn till de skyldigheter som följer av EU-rätten.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget i den delen som avser anmälan av ändrade verksamheter som framgår i 2, 3 och 4 §§ i föreslagen förordning. Myndigheten tillstyrker vidare undantagsmöjligheten i 13 § punkten 2.

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslaget i den del som avser möjlighet att anmäla nya verksamheter. I förslaget framgår detta i 3 och 4 §§.

Generella synpunkter

Anmälan istället för tillstånd

Havs- och vattenmyndigheten delar uppfattningen att det kan finnas skäl att acceptera lättnader från tillståndskrav för att anpassa vissa befintliga och pågående försvarsverksamheter. En pågående verksamhet som redan bedömts och godkänts i relation till sin lokalisering och tidigare omfattning torde i det här sammanhanget, i många fall, kunna ändras genom en anmälan istället för förnyad tillståndsprövning.

Vad gäller nya verksamheter med ny lokalisering anser Havs- och vattenmyndigheten att det är olämpligt att dessa bedöms genom ett anmälningsförfarande. En tillståndsprövning enligt miljöbalken inbegriper avvägning mot andra allmänna och enskilda intressen samt omfattande analyser av försiktighetsmått och miljökonsekvensbedömning. Oavsett om en liknande verksamhet tidigare bedrivits på platsen är inte lokaliseringen prövad. Konsekvenser för miljön, påverkan på miljö kvalitetsnormer eller skyddade områden är inte heller utredda. Att genom ett anmälningsförfarande handlägga såpass skiftande och komplexa frågor har myndigheten svårt att se som möjligt med bibehållet skydd för människors hälsa och miljön. Med andra ord bör en ny verksamhet med ny lokalisering fortsatt prövas via en tillståndsprövning.

Handläggning av anmälan och undantag från vissa processuella regler

I sammanhanget bör uppmärksammas att flera av de verksamheter som föreslås omfattas av tillfällig anmälningsplikt, istället för dagens tillståndsplikt, är komplexa med potentiell stor miljöpåverkan. Om FIHM ska pröva dessa inom ramen för anmälan bedöms det fortfarande behövas expertmyndigheternas synpunkter genom remissförfarande. Tiden för handläggning kan därför inte sättas så kort att relevanta synpunkter inte kan inhämtas. Vad gäller påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten kan även ett yttrande från Vattenmyndigheten behöva inhämtas för att FIHM ska kunna bedöma anmälan i relation till 5 kap. 4 § miljöbalken. FIHM måste således ha tid och underlag för att försäkra sig om att tillåtandet av den anmälda verksamheten inte medför att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljö kvalitetsnorm. Även andra myndigheter såsom Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen kan behöva remitteras. En ovillkorlig tidsgräns på 6 respektive 12 veckor med möjlighet till 2 veckors förlängning kan försvåra ett meningsfullt remissförfarande som i slutänden medför lägre kvalitet i bedömningen. Havs- och vattenmyndigheten anser att förslaget bör justeras så att ytterligare förlängning kan medges.

Av 1 kap. 5 § miljöbalken framgår att regeringen får meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från miljöbalken, dock inte inom sådant ämnesområde för vilket föreskrifter måste meddelas i lag. Myndigheten ifrågasätter inte behovet av att kunna genomföra militära övningar tillsammans med andra länder och att det då är nödvändigt med vissa undantag från prövningsordningen. Med stöd av bestämmelsen i 1 kap. 5 § miljöbalken är det dock inte möjligt att göra undantag från de skyldigheter som följer av EU-rätten. Såsom konstateras i promemorian utgör inte MKB-direktivet hinder mot att sänka kraven på att bedöma konsekvenser i relation till försvarets verksamheter. Däremot måste det säkerställas att detta inte får till följd att krav från andra EU-rättsakter inte tillgodoses. Ett exempel som berörts ovan är kraven i vattendirektivet

med de krav som framgår av det svenska genomförandet i 5 kap. 4 § miljöbalken. Som konstateras i konsekvensutredningen finns enligt ramdirektivet för vatten, krav på förhandsprövning av olika verksamheter. För att FIHM i varje enskilt fall ska kunna tillämpa bestämmelsen kan det enligt Havs- och vattenmyndighetens mening vara tveksamt att det införs en så bred undantagsmöjlighet från kraven på bedömning av verksamhetens miljöpåverkan som föreslås i 13 § föreslagen förordning, även med motsvarande underlag som krävs enligt 14 § föreslagen förordning, dvs de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens eller åtgärdens art, omfattning och miljöeffekter borde i praktiken innebära ett omfattande underlag. Ett exempel på svårigheten att bedöma anmälan är om arbeten med förlängning av en startbana på ett militärt flygfält, enligt 2 § föreslagen förordning, ger upphov till att farliga ämnen i marken, såsom PFAS, frigörs och därmed släpps ut i kringliggande vattenförekomster. Förekomst och halter av PFAS i marken behöver således kartläggas innan arbetena påbörjas liksom spridningsvägar till vatten, bedömningsgrunder för MKN vatten samt nuvarande status i relevanta vattenförekomster behöver beaktas innan anmälan kan godkännas. Havs- och vattenmyndigheten vill därför betona vikten av att ett komplett underlag tas fram i varje enskilt fall och att det slutliga förslaget säkerställer detta.

Enligt myndighetens uppfattning bör inte undantagsmöjligheten från kravet att göra bedömning av huruvida betydande miljöpåverkan införs, enligt 13 § punkten 1 föreslagen förordning. Istället bör den som anmäler verksamheten föreläggas ansöka om tillstånd så som gäller idag. Särskilt verksamheter som framgår av 2, 4 och 16 punkten 3 §§ bör även framgent bedömas vad gäller betydande miljöpåverkan och vid behov tillståndsprövas.

Detaljerade synpunkter

I 13 § föreslås det bli möjligt att göra avsteg från kraven på specifik miljökonsekvensbedömning enligt bl.a. 6 kap. 20 § miljöbalken. Havs- och vattenmyndigheten utgår från att detta inte ska omfatta kravet på specifik miljöbedömning i relation till N2000-tillstånd, vilket inte framgår i den föreslagna författningstexten.

Övriga påpekanden

Det framgår i promemorians avsnitt 6.8 att överlämnande anmälningsärenden till regeringen kan bli aktuellt för FIMH enligt bl.a. 7 kap. 29 § miljöbalken. Havs- och vattenmyndigheten är av uppfattningen att den föreslagna regleringen inte undantar försvarets verksamheter eller åtgärder från kravet på tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken om den nya eller ändrade verksamheten eller åtgärden på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det innebär att det parallellt med anmälan kan behöva göras en tillståndsansökan till den länsstyrelse som avses i 7 kap. 29 b § miljöbalken. I promemorian redogörs inte närmare för hur anmälningsärendena är tänkta att förhålla sig till Natura 2000-prövningen då den blir aktuell. Det är oklart om det finns en avsikt att samordna förfarandena, eller om dessa är tänkta att ske parallellt, vilket delvis kullkastar syftet med en skyndsam handläggning.

Även olika former av dispenser, såsom artskyddsdispens, dispenser enligt 7 kap. miljöbalken eller dumpningsdispens kommer inte kunna hanteras av FIHM inom ramen för anmälningsärenden, vilket innebär flera olika förfaranden sida vid sida. Förslaget skulle med fördel kunna utvecklas i relationen till andra tillstånds- och dispensprövningar enligt miljöbalken.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av utredaren Anna-Karin Rasmussen. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksjuristen Pontus Nilsson medverkat.

Anna Ledin

Anna-Karin Rasmussen